

בבית המשפט העליון

בש"פ 4453/03

בפני: כבוד השופט א' מצא

העורר: יוסף זוהר

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית-המשפט המחוזי
בתל-אביב-יפו מיום 11.5.03 בב"ש 90802/03
שניתנה על-ידי כבוד השופט צ' גורפינקל

תאריך הישיבה: כ"ג באייר תשס"ג (25.5.03)

בשם העורר: עו"ד ד' ארד-אילון ועו"ד ש' דניאלי

בשם המשיבה: עו"ד ט' פרי

החלטה

כנגד העורר הוגש כתב אישום המייחס לו עבירת רצח בכוונה תחילה. לבקשת המאשימה, הורה בית-המשפט המחוזי לעצור את העורר עד לתום בירור משפטו. כנגד החלטה זו מופנה הערר שלפניי.

2. על-פי הנטען בכתב האישום, רצח העורר את אביו - בשיתוף עם מטפלו של האב, ד"ר ולנטין טוקילה (להלן: טוקילה) - כשמניעו לכך הוא להחיש את זכיותו בירושת האב. בזמן הרלוואנטי, סבל המנוח ממחלת ניוון שרירים סופנית, שבגינה נזקק לטיפול צמוד וחובר למכונת הנשמה. על-פי הנטען, ניצל העורר את מצבו הקשה של אביו כדי להשתלט על רכושו. על רקע כוונה זו החתים את אביו על מסמך הממנה אותו כאפוטרופוס על גופו ורכושו. כן ניסה להעביר מחשבון אביו בבנק לחשבונו סך של 400,000 ₪. בנוסף הגיש בשם אביו תביעת גירושין כנגד אשתו, שנכרך בה נושא הרכוש, ואף מנע את כניסתה של אשת האב לדירת אביו בתואנה כי בכוונתה לפגוע

באביו. כן החתים העורר את אביו (ביום 1.4.03) על צוואה המורישה לו את רוב נכסי העיזבון; זאת תחת צוואה קודמת עליה חתם האב (ביום 26.3.00) שבגדרה הוריש את רוב רכושו לאשתו.

בכתב האישום נטען, כי ביום 12.4.02 בשעה 23:00 לערך, הגיע העורר לדירת אביו ברמת-השרון. בדירה נמצאו אבי העורר ומטפלו הצמוד, טוקילה. העורר פנה לטוקילה, אמר לו כי זהו יומו האחרון של אביו וביקשו לנתקו ממכונת ההנשמה. משסירב טוקילה לעשות כן, ניגש העורר למכונת ההנשמה וניתק את צינור ההנשמה, תוך שהוא מחזיק בידי אביו כדי למנוע ממנו להחזיר את הצינור למקומו. משהראה המנוח סימני התנגדות, קרא העורר לטוקילה לסייע לו. טוקילה נטל שמיכה וכרך אותה סביב ראשו של המנוח. כתוצאה ממעשיהם של העורר וטוקילה נפטר המנוח.

3. מלכתחילה לא עורר מותו של המנוח כל חשד. אלא שבחודש דצמבר 2002 נעצר טוקילה לחקירה, כחשוד ברצח אשתו ואישה נוספת שבה טיפלה אשתו. במהלך חקירתו נשאל טוקילה על-ידי חוקריו אודות נסיבות מותו של המנוח. הגירסה שמסר בנושא זה השתנתה, שוב ושוב, במהלך החקירה. בתחילה הכחיש כל מעורבות בגרימת מותו של המנוח וטען כי הלה מת מיתה טבעית. הוא סיפר, כי העורר, שביקר את אביו בערבו האחרון, עזב את דירת האב בשעה 21:00 לערך. מאוחר יותר גילה טוקילה כי המנוח חדל לנשום והחל לעסות את לבו ולהנשימו. כן התקשר לבית העורר והזעיקו לבוא אל בית אביו. בהמשך חקירתו שינה טוקילה את תיאורו. עתה טען, כי העורר חזר לבית אביו באותו ערב בשעה 23:00 לערך. בתחילה טען, כי העורר רצח את המנוח, בכך שניתק אותו ממכונת ההנשמה, וכי לו (לטוקילה) לא היה כל חלק בדבר; אך לבסוף התרצה והודה, כי מעשה הרצח בוצע על-ידי שניהם, כאשר העורר ניתק את המנוח ממכונת ההנשמה, ואילו הוא (טוקילה) סייע למעשה ההמתה בהצמדת שמיכה לפניו של המנוח. טוקילה הוסיף, כי ימים אחדים קודם לכן נשאל על-ידי העורר, כמה זמן יוכל אביו לנשום ללא מכונת ההנשמה, ועל כך השיב: "מקסימום חמש דקות". כן טען, כי העורר הבטיח להעניק לו סך של 30,000 עד 50,000 דולר אם תצליח בידו תכנית הרצח. עוד טען טוקילה, כי לאחר ביצוע הרצח עזב העורר את בית המנוח, תוך שהורה לו להתקשר אליו - כדי להודיעו, כביכול, על מות האב - וכן להזמין אמבולנס לבית המנוח כחצי שעה לאחר עזיבתו. לאחר שהגיע צוות מגן-דוד אדום לדירת האב, חזר העורר לדירה. מחומר הראיות הוברר, כי בשעה 00:33 יצאה שיחת טלפון מבית המנוח לבית העורר. כן הוברר, כי אנשי מגן-דוד אדום הגיעו לדירת המנוח בשעה 00:44; וכי במעמד בו קבעו את מותו של המנוח - בשעה 00:50 - גם העורר נכח במקום. טוקילה הועמד לדין בהליך נפרד על מעורבותו בפרשה. עם תחילת משפטו

הוא כפר בכל ההאשמות שיוחסו לו וטען כי הודאתו בחקירה ניתנה עקב השפעה פסולה מצד החוקרים. לנוכח טענה זו הועיד בית-המשפט קיום משפט זוטא בשאלת קבילות הודאתו של טוקילה.

4. העורר, שנעצר לחקירה, כפר בחשד שיוחס לו. לטענתו, מעת שחלה אביו במחלה הסופנית, הקדיש את מיטב זמנו ומרצו לדאגה לרווחתו ולמילוי רצון אביו, אשר עד ליום מותו היה צלול בדעתו. כן טען, כי כל הפעולות שנקט ביחס לנכסי אביו בתקופה הסמוכה למותו, נעשו על-פי רצון האב, ואף הפעולות שנקט נגד אשתו של האב היו בהנחייתו המלאה של המנוח, אשר חשש כי אשתו תנשל אותו מנכסיו. ביחס לאירועי ליל המוות העלה העורר טענת אליבי. לפי גירסתו, אותו לילה שהה בביתו שבראש-העין. סמוך לחצות התקשר לביתו טוקילה וביקשו לבוא מהר לדירת אביו. העורר התארגן במהרה ויצא לדרך, וכשהגיע לבית אביו כבר נכחו במקום אנשי מגן-דוד אדום וקבעו את מות המנוח. בדיון בבקשה למעצרו לפני בית-המשפט המחוזי טען העורר, כי גירסתו של טוקילה נבנתה ושונתה במהלך החקירה בהדרכת החוקרים, ולפיכך, אין לייחס לה כל משקל ראייתי. כן טען, כי גירסת האליבי שלו - הסותרת בעליל את גירסת טוקילה - נתמכת בראיות התביעה, ובכללן עדויותיהם של אשת העורר, אשר שהתה עמו בביתם עת התקבלה שיחת הטלפון מטוקילה, וכן של אבי אשתו, אליו התקשרה במהלך הלילה כדי לדווח לו על פטירת המנוח. לאור זאת, טען העורר, כי יש סיכוי סביר שגירסת האליבי שלו תתקבל ותשכנע את בית-המשפט בחפותו. השופט המלומד קבע בהחלטתו, כי על-אף הספקות שמעוררת גירסת טוקילה, יש בה - יחד עם יתר הראיות המצויות בחומר החקירה - כדי להקים תשתית ראייתית לכאורית לביסוס האשמתו של העורר ברצח אביו. השופט הטעים, כי המדובר ברצח אכזרי ומתוכנן, המעיד על מסוכנותו הרבה של העורר; ומכאן שלא ניתן להסתפק לגביו בחלופת מעצר.

5. בערר שלפניי השיג הסניגור על מסקנת בית-המשפט המחוזי בדבר קיומן של ראיות לכאורה להאשמת העורר. לטענתו, שגה בית-המשפט בכך שהשתית את החלטתו על גירסתו של טוקילה, שכאמור השתנתה פעמים אחדות במהלך חקירתו, ואשר - לטענת הסניגור - היא פרי הדרכה שהודרך טוקילה על-ידי חוקריו. כן נטען, כי גירסת האליבי של העורר לא נבחנה כלל על-ידי בית-המשפט המחוזי, על-אף שהיא נתמכת בעדויותיהם של עדי התביעה ובמכלול הראיות יש משום פוטנציאל סביר להוכחתה. עיינתי בנימוקי הערר בכתב והאזנתי לטיעוני הסניגור ובאת-כוח המדינה על-פה. כן עיינתי בעיקרי הראיות שאליהן הופניתי על-ידי הצדדים. מסקנתי היא, כי קיימות ראיות לכאורה לביסוס האשמתו של העורר. עם זאת נראה לי, כי הראיות המצויות אינן

בעוצמה מספקת להצדקת מעצרו של העורר עד תום ההליכים. תומכת במסקנה זו גם הערכתי, בדבר מסוכנותו הנמוכה של העורר.

6. האשמת העורר בעבירת רצח מבוססת, כאמור, על גירסת טוקילה. גירסה זו עברה, כפי שצוין, גלגולים שונים במהלך החקירה, וגם במתכונתה הסופית מעוררת היא קשיים שעל חלקם עמד בית-המשפט המחוזי בהחלטתו. נכון הדבר, כי המועד לבירור מהימנות גירסתו של עד זה יגיע במהלך המשפט. אולם אף אם גירסתו תתקבל כמהימנה על-ידי בית-המשפט, תהא היא טעונה "דבר לחיזוק", בהיות טוקילה שותף לדבר העבירה. בשאלה האם מקום שנדרשת תוספת ראייתית לשם הרשעה, יש צורך להצביע על קיומה כבר בשלב הדיון במעצר, הובעו דעות שונות. יש הסבורים, כי מן הראוי לבחון את דבר קיומה של תוספת ראייתית לכאורית כבר בשלב המעצר (ראו, למשל, בש"פ 5286/99 פתאלי נ' מדינת ישראל, תק-על 99(3)135). מנגד יש המחזיקים בדעה כי לקיומה או לאי-קיומה של תוספת ראייתית אין כל השפעה על ההכרעה בבקשת המעצר (ראו, למשל, בש"פ 2565/01 מדינת נ' קובי, תק-על 2001(2)7). כשלעצמי אני סבור, כי הצורך לבחון בשלב הדיון בבקשת המעצר את דבר קיומה של תמיכה ראייתית עשוי להיות מושפע מעוצמתה (או מחולשתה) הלכאורית של הראיה הנתמכת. במקרה שלפניי, שבגדרו גירסת השותף לעבירה - עליה מבוססת האשמת העורר - אינה ברורה ומעלה תמיהות, הצורך לעמוד על קיומו של "דבר לחיזוק" הוא גלוי וברור. לטעמי, אין בידי התביעה, לעת הזאת, "דבר לחיזוק" שהינו בעל כוח ראייתי העשוי להצדיק את המשך מעצרו של העורר. בחינת הראיות שהציגה התביעה להפרכת האליבי של העורר מעלה, כי עיקר הסתמכותה הוא על הסתירה החישובית-מתמטית הגלומה בלוח הזמנים, שעליו השתית העורר את גירסתו. לטענת באת-כוח המדינה, לא ייתכן שבפרק הזמן הקצר שבין שעת קבלת שיחת הטלפון בבית העורר (00:33) - אשר בה, על-פי הטענה, נקרא על-ידי טוקילה לבוא לבית המנוח - לבין שעת קביעת מותו של המנוח על-ידי מגן-דוד אדום (00:50) - שבה כבר נכח העורר בבית המנוח - הספיק העורר להתארגן ולנסוע מביתו שבראש-העין לדירת אביו הנמצאת ברמת-השרון; נסיעה שלפי מדידה שנערכה בידי המשטרה (בשעה 00:15 במהירות של 100 קמ"ש) ארכה כ-14.40 דקות. אכן, סד הזמנים עליו מסתמכת טענת האליבי של העורר מעורר קשיים וספקות באשר לאמיתותה. נכון גם - כפי שטענה באת-כוח המדינה - כי אף בגירסאותיהם של אשת העורר ושל אביה יש כדי לעורר תמיהות נוספות. אולם מהימנות גירסת האליבי מקומה להתברר במשפט. לעת הזאת, די לקבוע כי הגירסה, על-פניה, אינה חסרת סיכוי להתקבל. בנסיבות אלה, נראה לי, שהגם שקיימות ראיות לכאורה להאשמתו של העורר, אין אלה ראיות בעוצמה מספקת להצדקת מעצרו. כן יצוין, כי לנוכח כפירת טוקילה בהודאתו במסגרת משפטו, והואיל

וטוקילה יוכל להעיד במשפטו של העורר רק לאחר שיסתיים משפטו שלו, קרוב להניח כי משפטו של העורר יוכל להתחיל, רק בעוד חודשים לא מעטים. לדידי, התשתית הראייתית העומדת בשלב זה כנגד העורר אינה מצדיקה להחזיקו במעצר תקופת זמן כה ממושכת.

7. בהיעדרה של תשתית ראייתית מוצקה דיה נגד העורר יש כדי להשליך גם על שאלת מסוכנותו. אכן, העבירה החמורה בה מואשם העורר מקימה לגביו חזקת מסוכנות. אולם אני סבור, כי בנסיבות המקרה שלפניי חזקה זו נחלשת. לעורר עבר נקי, ולא הועמדתי על קיום אינדיקציה לחשש ששחרורו ממעצר עלול לסכן את ביטחון הציבור. מסוכנותו הנטענת נובעת כולה מהעבירה אותה, על-פי הנטען, ביצע; ובהיעדרן של ראיות מוצקות לביסוס האשמה זו גם מידת מסוכנותו מוטלת בספק. לא למותר אף לציין, כי מעשה הרצח המיוחס לעורר הוא בעל מאפיינים נקודתיים וייחודיים ואין יסוד להניח כי ישובו ויתקיימו. כן לא שוכנעתי כי בשחרורו של העורר טמונה סכנה לשיבוש מהלכי המשפט על-ידו. בנסיבות אלה, נראה לי נכון להורות על שחרורו של העורר ממעצרו, בערובה ובתנאים מגבילים.

8. הערר מתקבל במובן זה, שההליך מוחזר לבית-המשפט המחוזי לקביעת התנאים לשחרורו של העורר ממעצר. לדידי, צריכים תנאי השחרור לכלול מעצר-בית מלא בפיקוח צמוד, ערביות כספיות גבוהות, אשר חלק משמעותי מהן יופקד במזומנים, וכן איסור מוחלט ליצור קשר עם עדי התביעה. עד למתן החלטת בית-המשפט המחוזי יישאר העורר במעצר.

ניתנה היום, ג' בסיון תשס"ג (3.6.03).

ש ו פ ט

מיקום קובץ זה:

R:\סיכומים וחוות דעת\03-04453-01.doc mf.doc